

Täysistunto

Torstai 10.12.2015 klo 16.02—3.07

2.3. Suullinen kysymys ylivelkaantumisen vähentämisestä (Hanna Sarkkinen vas)

Suullinen kysymys SKT 64/2015 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Maria Lohela: Seuraava kysymys, edustaja Sarkkinen.

Keskustelu

16.35 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Maksuhäiriömerkinnät ja ylivelkaantuminen ovat lisääntyneet Suomessa huolestuttavasti. Maksuhäiriöisiä on tällä hetkellä jo yli 370 000 eli 8,5 prosenttia aikuisväestöstä. Syitä ylivelkaantumiseen on monia. Suuria riskitekijöitä ovat esimerkiksi erot, sairaudet ja erityisesti työttömyys.

Maksuhäiriömerkinnät vaikeuttavat elämää monella tavalla. Merkintä estää asuntolainan, kotivakuutuksen ja luottokortin saamisen. Se vaikeuttaa vuokra-asunnon ja matkapuhelinliittymän saamista ja jopa työpaikan saamista. Ylivelkaantuminen ja maksuhäiriömerkintä on myös työllistymisen este, kun työtä ei välttämättä kannata ottaa vastaan palkan mennessä ulosottomenoihin.

Ylivelkaantuminen syrjäyttää ihmisiä ja tuottaa myös kansantaloudellisia ongelmia. Viime kaudella suitsittiin pikavippejä. Se oli hyvä askel eteenpäin muttei yksin vielä riitä. Kysyisinkin hallitukselta: mitä aiotaan tehdä, jotta ylivelkaantumista saataisiin väheneään?

16.36 Oikeus- ja työministeri Jari Lindström (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Yksityishenkilöiden velkakierteeseen joutumista on pyritty ehkäisemään muun muassa seuraavilla lainsäädännöllisillä toimenpiteillä: Yksinkertaisissa velka-asioissa rajoitettiin vuonna 12 velkojan mahdollisuutta periä velalliselta oikeudenkäyntikuluja ja toisaalta näille pikavipeille, pienlainoille, asetettiin kesäkuussa 13 korkokatto. Alle 2 000 euron lainoilla vuosikorko saa olla siis 50,5 prosenttia. Vuoden 15 alusta velkajärjestelyyn pääsyä helpotettiin erityisesti työttömien, nuorten ja ikääntyneiden sekä yrittäjien osalta. Velan lopullisesta vanhentumisesta säädettiin 08.

Kyllä nämä huolet on tietenkin otettu vakavasti ja oikeusministeriössä näitä asioita nyt sitten selvitetään, mitä näille asioille voidaan jatkossa tehdä. Mitään konkreettista esitystä minulla tällä hetkellä ei ole teille kertoa.

Puhemies Maria Lohela: Pyydän edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

16.37 **Hanna Sarkkinen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten ministeri totesi, edellinen hallitus teki paljon hyvää asian suhteen, mutta edelleen tarvitaan tekoja. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä on tehnyt toimenpidealoitteen, jossa käymme läpi ylivelkaantumisen syitä ja esitämme mahdollisia ratkaisuja ongelman korjaamiseksi. Esimerkiksi voisi kehittää velkaneuvontaa ja sosiaalista luototusta, muuttaa ulosottokaarta ja perintäkäytäntöjä sekä puuttua limiittiluottojen ja vertaislainojen ongelmiin.

Lisäksi Kelan käytännöissä on tarkistamisen varaa. Liikaa maksettujen sosiaalitukien takaisinperintä aiheuttaa maksuhäiriömerkintöjä, kun liikaa maksettuja tukia ei kaikissa tilanteissa saa halustaan huolimatta maksaa takaisin osamaksulla vaan Kela siirtää ne suoraan perintään. Myös Kelan tiukat karenssikäytännöt saattavat johtaa maksuhäiriömerkintöjen syntyyn. Kysynkin: onko ministerin mielestä Kelan käytännöissä tarkistamisen varaa, ettei synnytetä turhia maksukyvttömyysmerkintöjä?

16.38 **Oikeus- ja työministeri Jari Lindström** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ihan totta, näitten vähävaraisten ylivelkaantumista, siis joutumista velkakierteeseen ja sitä kautta syrjäytymistä, pyritään siis ehkäisemään tällä sosiaalisella luototuksella muun muassa. Tällä hetkellä noin 30 kuntaa myöntää vähävaraisille asukkaille sosiaalisia luottoja. STM:n, OM:n ja TEMin toimeksiannosta on laadittu selvitys sosiaalisen luototuksen kehittämisestä.

Näistä kaikista edellä mainituista toimenpiteistä huolimatta niitä maksuhäiriömerkintöjä on Suomen Asiakastiedon tuoreiden tilastojen mukaan lähes 370 000 henkilöllä ja varsinkin nuoremmissa ikäluokissa tämä on vain lisääntynyt. Ulosotossa olevien velallisten määrä on vuonna 14 pysynyt ennallaan mutta ulosottoon päätyneiden asioiden määrä on vähentynyt.

Nämä ovat tietysti isoja asioita, ja näihin täytyy suhtautua suurella vakavuudella, ja totta kai tässä nyt etsitään kaiken muun kiireen keskellä mahdollisuuksia puuttua myös näihin ongelmiin.

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Mäntylä lyhyesti täydentää.

16.39 **Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Mäntylä** (vastauspuheenvuoro): Ihan lyhyesti, juu, arvoisa puhemies! Tosiaan, koska Kela kuuluu sinne oman ministeriöni alle, niin halusin pyytää tähän myöskin vastauspuheenvuoron.

Tämä asia on erittäin vakava, ja siitä on tullut paljon palautetta viime keväästä alkaen, kun tällainen linjanveto on tehty. Kyllä tästä tulen itse henkilökohtaisesti jatkossakin käymään keskusteluja, onko tämä oikeudenmukainen tapa viedä tätä asiaa eteenpäin. Tietysti meillä on myöskin Kelan valtuutettuja, jotka sitten omalta osaltaan voivat sitä asiaa ilman muuta edistää. Mutta kyllä olen tämän ainakin itse ministerinä ottanut Kelan suhteen ja suuntaan erittäin vakavasti.

16.40 **Anna-Maja Henriksson r** (vastauspuheenvuoro): Värderade fru talman! Det är alldeles sant som här har kommit fram att det gjordes mycket förra perioden. Bland annat fick vi en strängare snabbånelagstiftning. Vi förbättrade också möjligheten för småföretagare att få skuldsanering och så vidare.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

Mutta on ilman muuta selvää, että koko ajan pitää tehdä töitä nyt tälläkin saralla, ja on hyvin huolestuttavaa, että tämä velkaantuminen edelleen jatkuu suomalaisten kesken. Yksi ryhmä, joka on ollut varsin altis joutumaan velkakierteeseen, on nuoret miehet. Onko hallitus kiinnittänyt tähän nyt varsinaisesti huomiota, ja minkälaisiin toimenpiteisiin ollaan ryhtymässä? Tässä puhuttiin sosiaalisesta luototuksesta ja se työryhmä pystytettiin viime hallituskaudella. Mikä on myös sitten sen työryhmän aikataulu, koska se saa ehdotuksensa valmiiksi, ja luuleeko hallitus, että tällä kaudella saatte esityksen siitä sosiaalisesta luototuksesta tänne eduskuntaan?

16.41 Oikeus- ja työministeri Jari Lindström (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Aikataulusta en osaa sanoa, sen tunnustan rehellisesti, mutta selvitän sen teille, mikä se on. Totta kai tätä pitää pyrkiä potkimaan eteenpäin monen muun ison asian ohella, eli tähän suhtaudutaan totta kai vakavasti, ja varsinkaan tähän nuorten velkaantumiseen ei millään tavalla voi yliolkaisesti suhtautua. Minuunkin ovat ottaneet yhteyttä monet ihmiset, jotka ovat ylivelkaantuneita, jotka ovat joutuneet vakavaan kierteeseen, ja mietitään sitten toimenpiteitä, mitä voidaan tehdä. Se on sitten isompi talkoo mieltä, mitä ne konkreettisesti ovat, mitä tarvitsee lainsäädännölle tehdä. Eli kaikki tämä työ on tällä hetkellä kesken, mutta ei mitenkään unohdettu. Eli asioita totta kai viedään eteenpäin.

16.42 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen puutteellisen luottojärjestelmän ongelma näkyy erityisesti siinä, että samoille henkilöille pääsee todellakin kertymään kymmeniä ellei jopa satoja merkintöjä yhä uusista luotoista yhden vuoden aikana. Keskimäärin maksuhäiriöisellä voi olla jopa 17 merkintää.

Tämän ongelman ratkaisemiseksi likipitään kaikki kotimaiset luottoalan ammattilaiset ovat ehdottaneet positiivisen luottorekisterin luomista Suomeen. Yksinkertaisimmillaan kyse olisi rekisteristä, joka sisältäisi avoimena olevat lainasaldot kaikista kuluttajan lainavastuista. Tällä hetkellä vastaavanlainen positiivinen rekisteri on käytössä lähes kaikissa EU-maissa. Kysyisinkin ministeriltä: onko Suomessa valmiutta ottaa positiivinen luottorekisteri käyttöön?

16.43 Oikeus- ja työministeri Jari Lindström (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täytyy tunnustaa, että nyt mentiin alueelle, josta ei minulla ole vielä niin vankkaa tietoa, että osaisin tähän vastata. Mutta otetaan tämä niin sanotusti muistipaikkaan ja selvitetään hallituksen sisällä, onko tällaiselle käyttöä, ja jos on, niin sitten me toki viemme sitä eteenpäin. Hyvä idea.

16.43 Lauri Ihalainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä ministeri Lindström kertoi hyvin niistä toimista, joita viime hallituskaudella tehtiin tämän asian eteen. Kiinnittäisin huomiota nyt erityisesti velkaneuvontaan. Sehän on pääosin kuntien vastuulla, ja me tiedämme hyvin, että kaikilla kunnilla ei ole hyviä resursseja hoitaa sitä. Kansalaisten yhdenvertaisuuden kannalta velkaneuvonta koko maassa ei ole yhdenvertaisella tasolla. Sen vuoksi ajatus siitä, että tämä valtiollistetaan, siirretään valtion tehtäväksi, olisi erittäin tärkeä, koska se palauttaisi tämän velkaneuvonnan myös yhdenvertaisuuden näkökulmasta koko maan asukkaitten ulottuville. Oletteko valmiita tätä ajatusta, jota viime kaudellakin mietittiin, viemään eteenpäin?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

16.44 Oikeus- ja työministeri Jari Lindström (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Totta kai tämmöisiä rakentavia ajatuksia on. Näihin on syytä suhtautua vakavasti. Itse asiassa tässä on vähän sama ongelma kuin työllisyyden hoidossa, työttömyyden hoidossa ja näissä tulkinnoissa, saadaanko tasapuolista palvelua joka puolella maata. Velkaneuvonta on asia, jossa pitää olla tasapuoliset systeemit joka puolella yhdenvertaisella tasolla, niin kuin viittasitte. Kyllä minä olen valmis tätä asiaa tutkimaan, ja sitten sen jälkeen tehdään johtopäätöksiä tästä tekemästänne ajatuksesta.

16.45 Anna Kontula vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Luottotietojen menetys tarkoittaa Suomessa useasti niin laajaa yhteiskunnan järjestelmien ulkopuolelle joutumista, että voidaan puhua kansalaisoikeuksien menetyksestä. Esimerkiksi pankkitunnusten saaminen voi olla hankalaa, vaikka moniin viranomaisjärjestelmiin kirjautuminen edellyttää sähköistä tunnistautumista. Samalla tavoin kotivakuutus voi olla aivan mahdoton, vaikka periaatteessa se olisi hyvin järjestettävissä esimerkiksi etukäteismaksujen kautta. Ilman kotivakuutusta et voi saada vuokra-asuntoa yksityisiltä markkinoilta, jotka käytännössä ovat isoissa kaupungeissa ainoita sellaisia vuokraajia, joilta nopeasti asunnon voisi saada. Kodittomuus, Kelassa asiointi, työkkärissä asiointi — kaikki nämä vaarantuvat, jos sinulta menevät luottotiedot. Emmekö me kuitenkin voisi päästä sellaiseen järjestelmään, jossa edes ne ihan elämän perustoiminnot olisivat mahdollisia myös ihmisille, joilla luottotiedot eivät ole kunnossa?

16.46 Oikeus- ja työministeri Jari Lindström (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä on tietysti semmoinen kysymys, mikä on ajankohtainen siinäkin mielessä, että kun meillä on tämä turvapaikkakriisi käsissä ja monilla ihmisillä, maahanmuuttajilla, ei ole tätä henkilökorttia, he eivät saa sitten pankkitunnuksia, he eivät pysty hoitamaan asioitaan. Sama koskee ihan kantasuomalaisia, jotka ovat menettäneet luottotietonsa. Tämä, voisiko sitä rajoitusta muuttaa näitten tärkeimpien asioiden osalta edelleen, että he pystyisivät hoitamaan asioita ja viemään niitä eteenpäin, on kyllä ihan vakavasti pohdittava asia. Minä en nyt tässä tällä istumalla lupaa mitään muuta kuin selvittää tämän mahdollisuuden.

Kysymyksen käsittely päättyi.